

Həqiqət Axtarışında.

Betti Bleyer, Baş Məqalə

Mənbə: Azerbaijan International jurnalı - Aİ, 12.1 (Yaz 2004)

© 2003. Azerbaijan International

İnsan beynini bədii əsəri, xüsusilə də yaxşı yazılmış bədii əsəri sevməyə vadar edən bir şey mövcuddur. Nə üçün insan beyni xronoloji qaydada inkişaf etdirilən hər hansı bir bədii əsəri sadə şəkildə təqdim olunan faktlardan daha yaxşı xatırlayır? Alimlər hələ də bunun səbəbini tapa bilməyiblər. Ancaq ədiblər öz sənətlərinin gücünə ta bəşəriyyət yarandığı dövrdən bələd idilər. Buna görə də Azerbaijan International üçüncü dəfə olaraq 2004-ci ilin Yaz nömrəsini (Aİ 12.1) “Həqiqət Axtarışında olan coşğun qələmlər, Azərbaycan Ədəbiyyatı” adı altında ədəbiyyata həsr edir.

Bundan öncə 1996-cı ilin yaz nömrəsi “Müasir Ədəbiyyat” başlığı altında (Aİ 4.1) və 1999-cu ilin yaz nömrəsi “Təzadlar Əsri: Ədəbi Mənzərə” adı ilə (Aİ 7.1) çap olunmuşdu. AZER.com İnternet sahifəsinə bax.

Bir yerdə bu 3 nömrədə Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra (1991-ci ildən sonra) Azərbaycan ədəbiyyatının ingilis dilinə tərcümə olunmuş ən geniş materialdır. Bəzi əsərlər istisna olmaqla bu nömrədə verilən əsərlərin çoxu ilk dəfə olaraq ingilis dilində nəşr olunmuşdur.

Niyə yenidən ədəbiyyat?

Bir çoxlarının fikrinə görə, hər hansı bir ölkənin ədəbiyyatı ilə tanışsınızsa, onda həmin cəmiyyətin reallıqları, təcrübəsi, inancları və dünyaya baxışı barədə daha çox məlumata malik ola bilərsiniz. Lakin böyük yazıçı və şairlər öz ölkəsinin tarixi və coğrafi sərhədlərini keçərək bütün bəşəriyyətin qarşılaşdığı məsələlər barədə yazmaq qabiliyyətinə malikdirlər. Bu yerdə ədəbiyyat daha böyük rol oynayır və bizə—insan irqinin nümayəndələrinə yalnız olmamağımızı xatırladır.

Lakin bizim bu ilki yaz nömrəmizin mövzusu kimi ədəbiyyatı seçməyimizin daha önəmli səbəbi var. Bu günlərdə Qərbdə insanlar qapılarına daha çox qifil vurmaq üçün tələsirlər. Bizim millətlər on minlərlə insanı qeyri-produktiv təhlükəsizliklə yaxşı təmin olunmamış işlərdə çalışdırmağına böyük məsrəflər sərf edirlər. Əgər biz terroristlərin qarşısını almaq istəyiriksə o zaman bu cür azğın hərəkətlərin nəticələri bizim hər birimizə necə təsir göstərəcəyini xatırlatmaq yaxşı olardı. Bu cür

siyasət insanlarda şübhə toxumu səpir, onlarda skeptisizm və inamsızlıq yaradır. Və nəticədə biz daha çox izolə olunmuş və yalnız fərdlərə çevrilirik.

Belə zamanlarda biz ədəbiyyata həmişəkindən daha çox ehtiyac duyuruq, çünki o həqiqətdə bizə sərhədlərimiz xaricində yaşayan insanlarla fərqli cəhətlərimizdən çox oxşar cəhətlərimizin olduğunu və dostluq və bir-birinə hörmət etməyin dünyanı sakit bir yer edəcək qüvvə olduğunu xatırladır. Azərbaycan ədəbiyyatının gəlincə isə biz onilliklər boyu “Dəmir Pərdələr” dünyadan izolə olunan bir aləmdə yaşayanların nə düşündüklərini diqqətlə tədqiq etmək yolu ilə daha çox şey əldə edə bilərik.

Bəlkə Azərbaycan və keçmiş Sovet İttifaqının yazıçıları bizə öz ölkəmizin tarixindəki bu dövrlə necə baş edəcəyimizə dair yardım edə bilərlər. Əgər bir çox tənqidçilərin düşündüyü kimi yazıçılar cəmiyyətin güzgüsüdülərsə, onda bu kiçik hekayə və şerlərdən biz belə bir qənaətə gələ bilərik ki, Sovet İttifaqında yaşayan adi bir vətəndaş yüksəs səviyyədə hökumətə təsir etmək iqtidarında deyildi və bu səbəbdən də onlar öz içlərinə çəkilərək nəzarət etmək iqtidarında olduqları şüurlarında axtarışlar aparırdı. Bu nömrədəki hekayələrin bir çoxu əsas olaraq məhz xarakterin inkişafını əks etdirir. Bir çoxu etibarlılıq məsələlərinə həsr olunub. Kimə etibar edə bilərsiniz? Əgər həyatının sənə olunacaq köməkdən asılı olarsa bu kömək üçün kimə müraciət edə bilərsiniz?

Maraqlı, həm də aydın faktdır ki, 1930-cu illərdə Stalin Repressiyasının ən qızgın dövründə—100 minlərlə insanın öldürüldüyü, sürgünə göndərildiyi və həbs edildiyi dövrdə anadan olan Azərbaycan yazıçıları indi xalqın ən məşhur nümayəndələridirlər. Məsələn: Anar (1938-də anadan olub), Səmədoğlu qardaşları—Vaqif (1939) və Yusif (1935-1998), İbrahimbəyov qardaşları—Maqşud (1935) və Rustəm (1939), Sabir Əhmədli (1930), Xəlil Rza Uluturk (1932-1994), Əkrəm Əylisli (1937), Məmməd Araz (1933), Əli Kərim (1931), Fikrət Göca (1935) və s.

Azərbaycan Yazıçılar İttifaqının sədri olan Anar öz dövrünün yazıçıları haqqında bunu qeyd etmişdi: “Biz ikiüzlülük, saxta, yalan, cahillik və anlaşılmazlıqlarla əhatə olunan bir dövrdə böyümüşük və həmin dövrdə bir şəxsin müstəqil fikrə malik olması onun ölümünə səbəb ola bilərdi. Biz nəfəs alırdıq, daha doğrusu nəfəs almağa çalışırdıq. Biz öz hisslərimizi və düşüncələrimizi sətirlər arasında alleqoriya və simvollar vasitəsilə izhar edirdik.” İnanılmaz təzyiqlərdə olduqları üçün iti ağıllı sözlərin və hekayənin süjetinin bacarıqla seçilməsini tələb edirdi.

Bu nömrənin sonunda mən öz şərlərimdən bir neçəsini əlavə etmişəm. Əgər qan və genlər bir şəxsin milliyətini təyin edirsə, onda mən Azərbaycanlı olduğumu iddia edə bilmərəm. Lakin şübhəsiz Azərbaycan reallığı mənim düşüncələrimə çox böyük təsir göstərmiş, xüsusilə də biz bu jurnalı nəşr etməyimizə başladığımız 12 il ərzində.

Bu nömrənin hazırlığı əməkdaşlarımız üçün çox maraqlı səyahətə çevrildi. Bizim hamımız bu prosesdən mənəvi zövq aldığımız. Yenidən bir çox digər nömrələrimizdə olduğu kimi biz yalnız səthi məlumat verdiyimiz üçün sizdən üzr istəyirik. Lakin ümid edirik ki, bizim cəhdlərimiz sayəsində bir çox oxucularımız özləri üçün yeni bir dünya açmış olacaq və bundan sonra daha çox azərbaycanlı yalnız azərbaycan və rus dilindən ingilis dilinə deyil eyni zamanda digər dünya dillərinə də tərcümə etməyə başlayacaq.

Eyni zamanda nəzərə alın ki, bu nömrədəki hekayə və şerlərin çoxu ilk dəfə olaraq 1991-ci ildə qəbul edilmiş latın əlifbası ilə üzə çıxırlar. Bu əsərlərin çoxu ilk dəfə olaraq Sovet dövründə kəsilmişdir.

Əlifbası ilə nəşr edilmişdi. Biz həmin əsərlərin yeni əlifba ilə əldə olunması üçün çox böyük əmək sərf etdik.

Azərbaycan ədəbiyyatı haqqında dünyada ən geniş İnternet səhifəsi olan AZERİ.org'a baxın. Orada siz həm Azərbaycanca (latın əlifbasında), həm də ingilis dilinə tərcümə olunmuş kiçik hekayələrə, şeirlərə, povestlərə, bioqrafik məlumatlara, musiqi mətnlərinə və məqalələrə rast gələcəksiniz. Həmin İnternet səhifəsinə bizim ədəbiyyata həsr olunmuş 3 nömrəmizdəki bütün yazılar və hətta ondan da artığı daxildir. Sizi yeni bir zövqoxşayan dünyanın tədqiqi gözləyir.

Veb direktor: Betti Bleyer

Tərcümə etdi: Aytən Əliyeva

Yoxladı: Gülnar Aydəmirova

Veb üçün hazırladı: Aydan Nəcəfova

AZERİ.org-a qoyuldu: Dekabr 2004